

Oponentský posudek k bakalářské práci
Otázka ľudskej identity a jej uchopenie v pravoslávnej a evanjelikálnej tradícii: *pohl'ad*
Oliviera Clémenta a Stanleyho Grenza

ETF UK, obor Teologie křesťanských tradic, září 2021

Autor: Matúš Kočalka

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Kočandrlle Bauer, ThD.

Počet stran: 63

Cílem bakalářské práce Matúše Kočalky je „představit možný teologický přínos [Clémenta a Grenze] v oblasti teologické antropologie, konkrétně v jejich porozumění lidské identitě“ (s. 8). Výběr autorů, které student uvádí do dialogu, je z hlediska studovaného oboru vhodný. Stejně tak je přínosné zaměření na antropologii a otázky identity, které patří v současné době k diskutovaným i mimo rámec oboru teologie. Metoda zvolená pro práci je přiměřená (viz s. 8-9). Práce je srozumitelně strukturována do tří hlavních částí: antropologie Clémenta, antropologie Grenze, srovnání obou. Zde je jen možné podotknout, že úvod, závěr a seznam literatury se nečíslují.

V představení díla západního pravoslavného teologa Oliviera Clémenta se setkáváme s řadou cenných myšlenek. Důraz je položen na porozumění člověku skrze jeho primární zasazení do společnosti a církve: „Lidská identita je vyjádřená právě a jedině skrze společenství s druhými“ (s. 18), „Naše identita je vyjadřovaná v účasti na církvi“ (s. 19). Přesto, že je primát společenství a církve dobře teologicky zdůvodněný a zdůvodnitelný, uvítal bych, kdyby se pozornost věnovala také hranicím a nebezpečí tohoto přístupu. Student se také věnuje Clémentově myšlence krásy, „nejkrásnějšímu Božímu jménu“ (s. 21), které symbolizuje ráj vyobrazený v tváři člověka (s. 21). Zde i jinde ovšem platí, že jazyk a styl práce mají sklon k jakémusi „meditačnímu rázu“ a je poněkud obtížné sledovat logickou linii výkladu.

Americký baptistický teolog Stanley Grenz nabízí ve své antropologii podobně jako Clément vztahový koncept. Vychází zejména z trojiční teologie. Některé jeho myšlenky, resp. jejich interpretace u studenta, však vzbuzují otázky. Například čteme, že bude přiblížena „podstata Boží Trojice, která tvoří hlavní část Grenzovy teologické antropologie“ (s. 38). Je opravdu možné přímočaře pojednat o Boží podstatě? Podobné vyjádření nacházím na s. 41: „Komunita je vyjádřením Boží Trojice a Boží podstaty vyobrazené v Písmu“. Takové výrazy mají tendenci k deskriptivnímu přístupu k Božímu tajemství a k jeho zvěčnění. Bylo by dobré jazyk zpřesnit a využít např. rozlišení mezi imanentní a ekonomickou Trojicí, příp. mezi Boží esencí a energií. Silněji než u Clémenta čteme u Grenze o christologickém zdroji křesťanské identity. Grenz přichází s myšlenkou vzájemného ovlivnění člověka a Boha v Kristově příběhu (s. 44). Uvítal bych, kdyby student tuto myšlenku víc rozpracoval. Směrování od antropocentrismu směrem k teocentrismu a christocentrismu je velmi podnětné, např. i na pozadí kritiky antropocentrismu v některých současných eko-teologiích. Pokud jsem v souvislosti s uvedením Clémenta zmiňoval meditační ráz, u Grenze nacházím sklon k antropologii až nereálně harmonizující a idealistické. Dále není zdůvodněné, proč je Grenz místy citován ze sekundárních zdrojů.

Srovnání obou autorů je přesvědčivé. Jsou si blízcí svou inspirací pravoslavnou teologií a ekumenismem. Oba konstruují antropologii „shora“, od Boží Trojice. Grenz při zkoumání identity zůstává úžeji v křesťanských východiscích, zatímco Clément má tendenci k univerzálnímu rozměru a orientuje se na teologii stvoření. Oba kritizují západní individualismus, tuto „modloslužbu vůči sobě samému“ (s. 59). Práci pěkně ukončuje

ilustrace v podobě příběhu Antona Srhoľce, který je uveden jako příklad autentického člověka, který rozvinul vzácnou lidskou integritu (s. 62-3).

Práci povaŕuji za zdařilé uvedení do vybraných antropologií. Student pracoval s adekvátními zdroji, z významné části cizojazyčnými. Přes díleí výhrady ke stylu a nepřesnostem ve vyjádření doporučuji práci k obhajobě a navrhuji hodnotit za B – velmi dobře.

Při obhajobě by student mohl reagovat na připomínky v posudku a dále uvést zdroje, ze kterých Clémentova a Grenzova antropologie vycházejí, popř. antropologické představy, na které reagují.

Mgr. Petr Jandejsek, Th.D.
13. září 2021